

Religie is raar, denkt atheïst **Simon Rozendaal** in Antwerpen, maar zo'n zinsbegoocheling baart wel fraaie **kunst: zie Quenten Matsys!**

De reus, gehuld in een karmozijnrode mantel, steekt met een peilstok de rivier over en draagt het kindeke Jezus op zijn schouder. Jezus zegent ons met zijn rechterhand en houdt met zijn linker de tulband van Christophorus vast.

'De Heilige Christophorus' is fraai, zij het niet het fraaiste schilderij van Quenten Matsys. Matsys is op zijn mooist met lelijke mensen. Neem 'De Lelijke Hertogin', een buitengewoon onaantrekkelijke vrouw, die naar verluidt de inspiratie vormde voor De Rode Koningin in 'Alice in Wonderland'.

Mijn vrouw en ik deden een weekendje Antwerpen, in de tijd van Matsys (1466-1530) de machtigste stad van Europa. We liepen het hotel uit en botsten tegen een put die me niet eerder was opgevallen. Op de put een mannetje met in zijn hand een grote afgehakte hand. De reus Druon Antigoon terroriseerde de omgeving en de Romeinse soldaat Silvius Brabo (naar wie Brabant vernoemd zou zijn) doodde hem, hakte zijn hand af en gooide die in de Schelde. De naam Antwerpen zou daarvan afstammen (handwerpen). Verzonnen natuurlijk, maar dat doet er niet toe. Mooi verhaal.

Op de put stond: 'Deze putkevie werd gesmeed door Quinten Matsijs. De liefde maakte van de smid een schilder.' Nou ken ik Matsys (ook wel gespeld als Massijs, Metsijs en Matsijs en Quenten is soms Quentin) als schilder en wist niet dat hij smid was geweest. De smid was verliefd, maar de vader van het meisje wilde haar hand niet geven aan een smid. En daarom werd die schilder, zo goed, dat hij haar mocht huwen.

Weer zo'n mooi verhaal. En dus besloten we er een Matsysdag van te maken.

Op naar het Koninklijk Museum voor de Schone Kunsten. Dit keer alleen voor Matsys, maar dat is niet erg want het museum hangt vol met Rubens en die is net als Rembrandt zwaar overschat (ik ben niet zo van de barok). En daar kwamen we dus de reus Christophorus en het kindeke Jezus tegen. Plus andere devote werken van de smid die schilder werd uit liefde (als dat mooie verhaal tenminste waar is).

U kent Matsys ongetwijfeld van de schrijvende Erasmus met donkere muts en pientere ogen. Daar zit een mooi verhaal achter en dat schijnt wel waar te zijn, want het staat in de Erasmus-biografie van Sandra Langereis. De Engelse filosoof Thomas More, de Nederlandse humanist Erasmus (door tijdgenoten de 'God van Rotterdam' genoemd) en de Antwerpse ambtenaar Pieter Gillis waren bevriend maar zagen elkaar niet zo vaak en dus maakte Matsys in opdracht van Erasmus voor More een tweeluik van Erasmus en Gillis.

In het museum ontdekten we dus dat Matsys, net als Erasmus op de grens tussen de Middeleeuwen en de moderne tijd, veel godvruchtige schilderijen heeft gemaakt. Daar liep ik in het verleden klaarblijkelijk met een grote boog omheen, omdat ik niet zo van God ben.

Er hangt bijvoorbeeld een enorme triptiek die Matsys maakte voor het Antwerpse schrijnwerkersgilde. Links de onthoofding van Johannes de Doper, in het midden het lijk van Christus met treurende volgelingen en rechts de marteling van de heilige Johannes. Het is me allemaal net een tikje te stichtelijk maar wel met als handtekening enkele foeilelijke koppen. Let op de twee die rechtsonder de olie verhitten waar Johannes in wordt gekookt!

In dat museum dacht ik opeens: misschien heeft het toch wel wat, geloof in een God. Natuurlijk, religie is raar. Het meest onlogisch is nog wel dat God de mens zou hebben geschapen. Het is andersom natuurlijk. De mens heeft God geschapen. Religie is een zinsbegoocheling, mooie verhalen die we doorvertellen omdat leven en dood zo moeilijk te bevatten zijn. Daarbij is het ene verhaal nog onwaarschijnlijker dan het andere. Dat die almachtige God opeens een sterfelijke zoon zou willen of de vrouw uit de rib van een man zou zijn gemaakt.

Religie is een bitch. Een massamoordenaar. In naam van God zijn miljoenen mensen over de kling gejaagd. Neem alleen al de oorlogen tussen katholieken en protestanten – vrijwel hetzelfde geloof. In de heilige Schriften van de islam (Hadith 41:6985) staat dat op de dag des oordeels alle Joden vermoord mogen worden. Daarom schaam ik me niet voor het feit dat ik islamofob (jaja, ook een tikkeltje christofob) ben.

Maar tja, als de zinsbegoocheling die religie heet kunstenaars dusdanig inspireert dat ze zo'n godvergeten mooi werk produceren als Matsys' schilderij van Maria Magdalena (of het Stabat Mater van Pergolesi), dan doet die niet-bestaande God af en toe dus toch wel iets goeds.

God heeft niet de mens geschapen. De mens heeft God geschapen